

БРИТАНСКИ ПЛАКАТ
1890 – 1978

Музеј
на современата уметност
Скопје

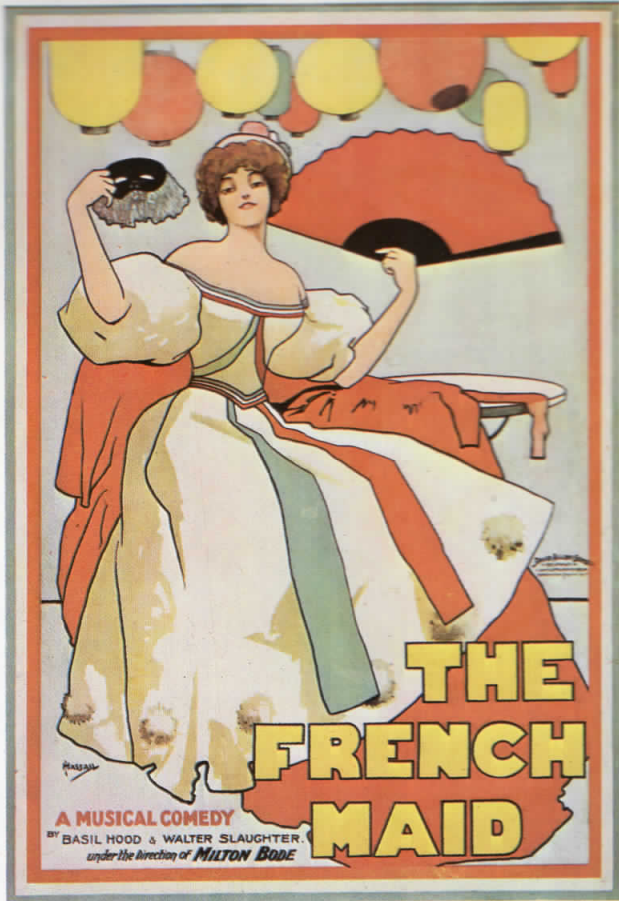
февруари 1980

A GAIETY GIRL



"PRINCE OF WALES'
THEATRE".

WATERLOW & SONS, LTD.
LONDON WALL, LONDON.
REGISTERED.
COPYRIGHT



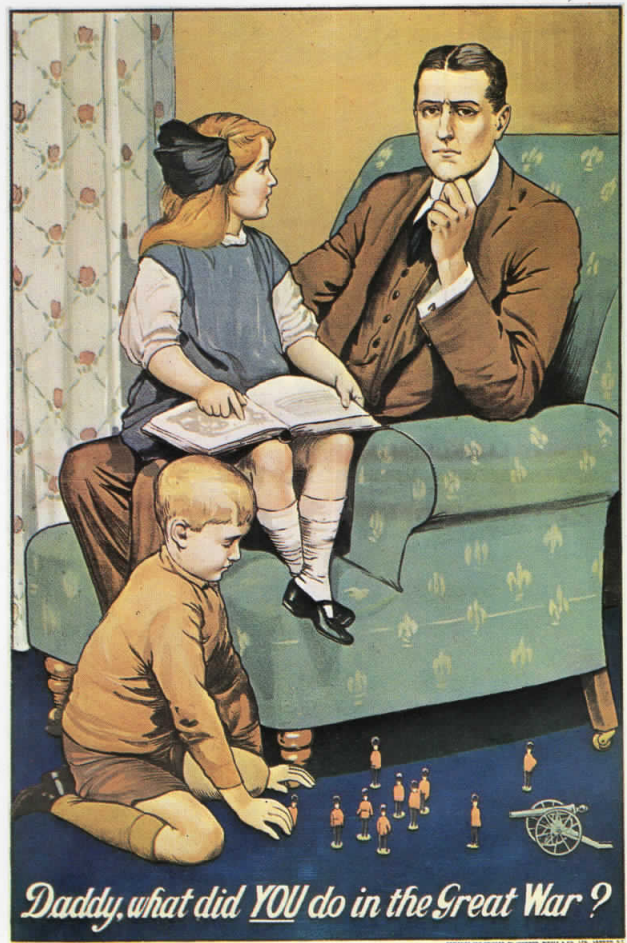
10



19



15



21

БРИТАНСКИ ПЛАКАТ 1890 – 1978

Музеј
на современата уметност
Скопје

Британски совет

Скопје
февруари 1980

Развојот на плакатот во XIX в. почнал со откривањето на техниката литографија, која во 1798 г. ја пронашол Алојз Сенефелдер. Повеќето поранешни плакати, по стил, биле слични на трговските фирми и табли што огласуваат разни настани по сајмиштата. Развојот и техничкото усовршување на графичката преса и на литографските постапки, кон средината на XIX в., првпат овозможиле помасовно умножување на таков изложувачки материјал. Големiot избор на материјали и бои, што го овозможиле овие постапки, привлекол и многумина признати сликари. Натомошниот развој и примена на ситопечатот, заснован врз релативно еднострана технологија, првпат овозможува економично производство на помал број плакати. Оваа постапка е особено погодна за репродуцирање на фотографии.

Основна функција на плакатот е да го рекламира производот. Тоа може да бидат мошне различни нешта: музичка комедија, систем на државна управа или сапун. Успехот на првите уметници на плакатот бил оценуван според комерцијалните предности што ги донесувала нивната работа. Интересирањето за плакатот, како посебен вид уметничко изразување, се појавило дури пред самиот крај на XIX в. Неговата вредност почнала да се согледува како историско сведоштво и општествен документ. Плакатите како што се **Готови за дванаесетти** (36) на Роналд Греј и **Од Јустон до Клефам Комон** (37) на Р. Т. Купер ни даваат занимлив увид во британското општество од дваесеттите години на овој век.

Меѓу првите уметници на плакатот најпознати биле Џон Хесл (1868–1948), Дадли Харди (1867–1922), Вилијам Николсон (1872–1949), Џејмс Прајд (1860–1941) и Е. Мек Најт Кофер (1890–1954). Последниот е роден во Америка. Николсон и Прајд работеле под псевдоним „Браќа на просјачкиот стап“. Две други водечки личности од крајот на XIX в., илустраторот Обри Бердсли (1872–1897) и шкотскиот архитект Чарлс Мекинтош (1868–1928), исто така работеле плакати. Во XX в., сликарите Бен Николсон (роден во 1894 г.) и Греем Садерленд (1903), како и неколку уметници што му припаѓаат на современото движење на поп-артот, добивале порачки за работи од оваа област. Плакатите може да бидат сфатени на повеќе начи-

ни. Некои дела добиле значење низ својата драматска и наративна содржина, како на пример, плакатите **Оддалечете ја смртта од патот** (61) или **Белите дробови не можеш да ги измиеш** (76). Некои плакати станале познати како своевидни историски сведоштва. Во овој вид спаѓаат две предупредувања за пристапување кон воените трупи во војната од 1914 до 1918 г.: **Тате, што правеше ти во големата светска војна?** (21) и **Лорд Киченер** (22).

Спомнативе дела не се значајни по своите графички или декоративни вредности, туку по моќта на оживување општата состојба на духот од времето во кое настанале. Занимливо е да се уочи и блиската врска што постои меѓу уметноста на плакатот и истовремените правци во развојот на сликарството, врска што е посебно уочлива во делото на Мек Хајт Кофер. На најдобрите плакати е остварена рамнотежа на формата и содржината, на цртежот и документарната функција. **Девојката од Геити** (2) на Дадли Харди, со своите уочливи и изразни контури, со ведро разлеаната боја, разбранетите здолништа и развиорените панделки, е успешна во двете насоки. Плакатите не се прават за украс на галериите и салоните, туку за железничките станици и за уличните агли. Тие мора да го привлекуваат вниманието преку употреба на бои и облици што лесно се уочуваат. **Француската собарица** (10) на Џон Хесл и **Едиција Паун** (15) на Тенрбејн имаат впечатлива декоративна вредност, а исто така и Хесловиот **Коулменов сенф** (12), со мноштвото светлечки цветови по површината на сенфот. Ваквите обележја веднаш паѓаат в очи и го задржуваат вниманието доволно долго за да се прими пораката.

Редукцијата на формата и содржината до самата нивна суштина е важен елемент на концепцијата на плакатот. За да се достигне највисок степен на јасноста и на ударниот ефект, темата е прочистена и поедноставена. Ниеден уметник не го разбрал тоа подобро од Николсон и Прајд, „Браќата на просјачкиот стап“. Нивното **Роунтриево одбрано како** (5) е блескав пример за економисување во цртежот. Слична постапка се забележува кај **Кесловото списание** (19) на Луис Бомер. Во секое од тие дела, цртачката изведба е речита, но воздржана: на пример, кога се работи за дискретно шарење на драпериите. Натамошните примери го вклучуваат **Музејот на научните достигнуања** (34) на Мек Хајт Кофер, со вешто исцртана силуета на Стивенсоновата локомотива, и плакатот од понов датум на Кен Спреиг **Меморијален фонд на Мартин Лутер Кинг** (71), на кој силен ефект создаваат едноставно, напоредно прикажаните рака и бајонет. Две други драматични композиции се **Сендменов плакат** (48) на Месиот Браун, со аеродинамичка глетка на нуркање, кој е првпат пуштен во обрт во 1930 г., но се уште се употребува и денес, како и **Олимписките игри** од 1972 г. (82) на Дејвид Хокни. Процесот на поедноставување исто така влијаел врз пејзажните плакати. Плакатот **Во Ватфорд** (23) на Мек Хајт Кофер и **Дворецот Вервик** (53) на Адријан Стоукс прикажуваат пејзажи поделени на рамни, но добро дефинирани

боени површини. Со **Уживајте на Источниот брег** (51), плакат на Том Первис, оваа постапка направила чекор напред. Сите излишни детали се изоставени: малата група препалени од сонце излетници, во непрозрачното пространство на синото море, сведочи за задоволствата што ги донесува патувањето со железница. На плакатот **Од мрачна зима до весело лето** (44) сликарот дури прикажува апстрактна идеја – смена на годишните времиња – и експериментира со апстрактната форма. Потребата спонтано да се привлече индиферентниот набљудувач ги одвела мајсторите на плакатот до експериментирање со необични, изненадувачки графички и типографски ефекти. Зад модерна плакат често стои тим од составувачи на текстови и графички дизајнери, заедно со единица што ја испитува психологијата на потенцијалните потрошувачи. Нивниот плакат е внимателно испланиран да дејствува врз човековите чувства и сетила.

Пораката, како и самиот производ, обично е кратковечна – моментен поттик што лесно се заборава и се отфрла. Сепак, занимлива е сè поголемата побарувачка на репродукции од стари плакати. „Браката на просјачкиот стап“ би биле изненадени од изгледот на својот плакат за **Дон Кихот** (87), кој масовно се произведува и се продава осумдесет години по спуштањето на завесата од таа претстава.

КАТАЛОГ

НЕПОЗНАТ АВТОР

- 1 Трупата Селби
околу 1890
89,0 x 57,5

ДАДЛИ ХАРДИ

- 2 Девојка од Хаити
1893
226,0 x 102,0

ЏОН ХЕСЛ

- 3 Пепелашка
1893
47,0 x 73,7

ОБРИ БИДЗЛИ

- 4 Жолта книга, том III
1894
48,3 x 3 30,5

БЕГСТАФ БРОС

- 5 Роунтриевото одбрано какао
1895
100,0 x 75,5

ЧАРЛС РЕНИ МЕКИНТОШ

- 7 Проект за плакат што огласува литературно и научно списание (репродукција)
околу 1896
138,0 x 72,5

МЕИБЛ ДИРМЕР

- 8 Сказни
1896
50,5 x 29,2

ЏОН ХЕСЛ

- 10 Француска собарица
1896
72,5 x 50,5

- 11 Орлендо Дендо (со Дена Лена)
1898
47,0 x 76,0

- 12 Коулменов сенф
1898
221,0 x 87,6

- 13 Орлендо Дендо (во Хаити)
1898
50,8 x 36,9

- 14 „Чеколекторс“ во стилот на деведесеттите години од XIX в.
1922
76,0 x 51,0

А-А ТРБЕИН

- 15 Едиција Паун: Мокмилнс
1898
87,0 x 57,0

ЕДГАР ВИЛСОН

- 16 Дејлиев театар
1898
14,5 x 51,0

НЕПОЗНАТ АВТОР

- 17 Срцата се труби
околу 1898
71,5 x 51,5

ЏОН ХЕСЛ

- 18 Што му се случи на Џон
1900
71,5 x 43,0

ЛУИС БОМЕР

- 19 Кеслово списание
1901
76,5 x 52,5

ФРЕД ТЕЈЛОР

- 20 Стенмор
1914
77,0 x 52,0

СЕВИЛ ЛАМЛИ

- 21 Тате, што правеше ти во големата светска војна?
1915
75,5 x 50,5

НЕПОЗНАТ АВТОР

- 22 Лорд Киченер
1915
77,0 x 51,2

Е. МЕКНАИТ КОФЕР

- 23 Во Вартфорд
1915
77,0 x 51,0

24 Годстоун

1915
77,5 x 51,7

Ф. ГРЕГОРИ БРАУН

- 25 Сент Албнс
1916
75,5 x 50,6

26 Епинг Ферест

1916
75,5 x 50,6

ЕДМУНД ДУЛАК

- 27 Сирано
1919
77,0 x 52,5

К. ЛАВАТ ФРЕИЗЕР

- 28 Просјачка опера
1920
77,0 x 51,0

Е. МЕКНАИТ КОФЕР

- 29 Планинско цвеќе
1920
75,2 x 50,5

Е. А. КОКС

- 30 Портрети од лондонските улици: Разнесувач на риби
(еден плакат од серијата)
1920
75,0 x 51,1

Г. М. РИС

- 31 Купувајте меѓу 10 и 4
1920
102,5 x 63,0

К. А. ВИЛКИНСОН

- 32 Трговија и купувачка
1920
102,0 x 50,5

ОБРИ ХЕМОИД

- 33 Стара жена
1921
79,0 x 54,0

Е. МЕКНАИТ КОФЕР

- 34 Ракета
1922
102,0 x 63,0

ОБРИ ХЕМОИД

- 35 Дејли Мироров саем на модата
1923
77,7 x 52,5

РОНАЛД ГРЕЈ

- 36 Готови за дванаесетти . . .
1924
101,0 x 12,2

Р. Т. КУПЕР

- 37 Од Јустон до Клефам Комон
1924
102,0 x 12,2

НОРМАН ВИЛКИНСОН
38 Спорт на ЛМС
1924
101,3 X 12,5

39 Британска индустрија ЛМС
1925
102,2 x 12,7

ЕШЛИ (ХЕВИНДЕН)
41 Ино'с
1927
76,2 x 50,0

О. Г. БУРН
42 Свежа и разбранета река
1927
100,3 x 62,0

Е. МЕКНАИТ КОФЕР
43 Сезонски карти
1927
101,6 x 63,5

44 Од мрачна зима до весело лето
1927
102,5 x 64,0

ФРЕНК ЊУБОЉЛД
45 Ди
1930
102,0 x 127,2

БЕИНБРИЏ
46 Кралска гарда
околу 1930
102,0 x 63,8

К. ПРЕСТОН
47 Како да се постапува со жена
1930
51,0 x 31,0

МЕСАИТ БРАУН
48 Сендмен (изгледот на овој плакат кој и денес уште се
употребува, останал неизменет од 1930 г.)
1930
76,2 x 51,0

ФРЕД ТЕЈЛОР
49 Јорк Сити
1930
101,3 x 125,2

Е. МЕКНАИТ КОФЕР
50 Артистите најмногу сакаат Шел
1933
76,6 x 11,50

ТОМ ПЕРВИС

- 51 Уживајте на Источниот брег
околу 1933
102,0 x 64,0

В. ОВЕН

- 52 Бисто
1935
75,0 x 50,6

АДРИАН СТОУКС

- 53 Дворецот Верик
1935
102,2 x 126,0

Е. Л. ТЕФАНИ

- 54 Хемптон Корт
1935
75,5 x 49,0

ЗЕРО (ХЕНС) ШЛЕГЕР

- 55 Овие луѓе употребуваат Шел (новинари)
1935
76,6 x 114,2

БЕН НИКОЛСОН

- 56 Овие луѓе употребуваат Шел (гардисти)
1936
76,6 x 113,0

Ј. АРМСТРОНГ

- 57 Театарските посетители употребуваат Шел
1938
77,0 x 115,5

К. МОУЗЛИ

- 58 Овие луѓе најмногу сакаат Шел (туристи)
1938
76,6 x 115,0

Ф. Х. К. ХЕНРИОН

- 59 Помогнете му на ранетиот
1943
74,3 x 49,5

ЕРИК КЕНИНГТОН

- 60 Погледнете добро: кондуктерка на автобус
(еден од серија плакати)
1944
81,5 x 56,5

ВИЛИЈАМ ЛИТЛ

- 61 Оддалечете ја смртта од патот
1946
77,5 x 51,0

ТОМ ЕКЕРЗЛИ

- 62 Увери се дека си виден
1947
76,2 x 50,0

ПЕТ КИЛИ

- 63 Почитувај го ограничувањето на брзината
1947
76,0 x 51,0

- 64 Нова прекуканалска флота
1948
102,5 x 63,9

ЕДВАРД АРДИЗОУН

- 65 Гинис за сила
1954
76,0 x 50,0

А. ГЕИМЗ

- 66 Одржи ја Британија чиста
1963
73,5 x 49,5

ЏОН АРМСТРОНГ

- 67 Британија – Шкотска
1968
102,0 x 64,0

ХАИНИ ИДЛМЕН

- 68 Жолта подморница
1968
77,0 x 102,0

ДИАНА МАРШАЛ

- 69 Кога последен пат го видовте музејот Тисо
1968
76,5 x 102,0

РАСЛАВ САБО

- 70 Лондонската зоолошка градина
1968
96,0 x 66,0

КЕН СПРЕИГ

- 71 Меморијален фонд на Мартин Лутер Кинг
1969
76,5 x 101,7

ФИЛИП КАСЛ

- 72 Вистинска опрема за секое патување
1969
76,2 x 50,8

МАЈКЛ ИНГЛИШ

- 73 Аполинер
1969
78,0 x 57,5

ХЕПШАШ И КАЛЕД КОУТ
74 Мув
околу 1969
76,0 x 50,0

75 Џули Феликс
околу 1969
76,0 x 50,7

НЕПОЗНАТ АВТОР
76 Белите дробови не можете да ги измиете
1970
77,0 x 52,0

АЛЕН ОЛДРИЦ
77 Прославување на комиката
1970
77,0 x 52,0

МАЈКЛ ИНГЛИШ
77 Хамлет
1970
76,0 x 53,8

МАРТИН ШАРП
79 Макс Ернст („Бердмен“)
1970
76,2 x 50,8

КЛОУВЗ Ј. ВАИТ
80 Музеј на патниот транспорт
1971
76,2 x 50,8

ДЕЈВИД ХОКНИ
81 Опера за три гроша
1971
50,8 x 31,8

82 Олимписки игри
1972
101,5 x 64,0

АЛЕН ЏОНС
83 Олимписки игри
1972
102,0 x 64,3

ЕДУАРДО ПАОЛОЦИ
84 Воени плакати
1972
77,5 x 52,0

Н. ФОЦ И Н. ФУЛЕР
86 Правилно спакувани пакети
1973
38,0 x 25,5

БЕГАРСТАФ БРОС

- 87 Дон Кихот (околу 1898)
1974
75,0 x 50,0

НИЛ МЕКДОНАЛД

- 88 Фисон
1975
50,5 x 101,5

ПИТЕР БЛЕЈК

- 89 Летна изложба на Кралската академија
1975
76,0 x 51,0

Д. МЕКСВЕЛ И Н. ХОУМЗ

- 90 Галерија Серпентајн
1975
76,0 x 51,0

АЛАН ВОЛДИ

- 91 Хајнекен ги освежува и деловите до кои други пијалаци
не можат да допрат
1976
38,0 x 76,0

МАЈКЛ РИД

- 92 Музејот на Кралското воздухопловство, Хендон
(плакат на лондонскиот транспорт)
1976
101,5 x 63,0

ДЕЈВИД ЦЕНТЛМЕН

- 93 Кажете не (плакатов го нарачал Националниот труст во
кампањата против градењето на автопат низ паркот Пе-
творт)
1976
76,5 x 51,0

РИЧАРД БИРД И МАЈКЛ МЕИХЈУ

- 94 Јулиј Цезар
Плакат на Националниот театар
1977
76,5 x 51,0

Т. П. ДИМЈУД

- 95 Исчезнати, но не и заборавени
1977
102,5 x 64,5

ГИЛАМ ДОНАЛД КУПЕР

- 96 Крал Лир
Плакат на Кралската Шекспирова дружина
1978
78,5 x 52,0

БРИТАНСКИ ПЛАКАТ 1890 – 1978

Издавач:

Музеј на современата уметност – Скопје

Одговорен уредник:

Соња Абациева Димитрова

Поставка на изложбата:

Александар Ѓурчинов

Превод:

Ефтим Манев

Корици:

Британски совет

Ликовен соработник:

Димитар Малиданов

Печатница:

Графички завод „Гоце Делчев“ – Скопје

Тираж:

400

**Rowntree's
Elect
Cocoa**

Cognac

REDUCED PRICES - 30 DENIER DENIER - 30 MEGON, SEIGNEUR

**PSEUDONYM
LIBRARY**

**AUTONYM
LIBRARY**

PRICE:
Cloth. Paper.
2- 16
2 fr. 50 1 fr. 80
2 marks 1 mark 50

A List of the Series.

1. Mademoiselle Eve
2. Story of Elmore Lambert
3. Mystery of the Lampoon
4. The School of Art
5. Lovers' Lives
6. Heart of Lighthouse
7. A Mountain Priest
8. Young Landowners and a Duke
9. Lampoon Relations
10. John Sherman
11. Through the Red-Litten Windows
12. Love's Eye
13. Henry Lakin
14. Baker's Progress
15. New England Letters
16. The Birth of Love
17. The Season's Toucher
18. Mademoiselle Eve's Daughter
19. The School of Art
20. The School of Art
21. Lovers' Lives
22. Heart of Lighthouse
23. A Mountain Priest
24. The School of Art
25. Lovers' Lives
26. Heart of Lighthouse
27. A Mountain Priest
28. The School of Art
29. Lovers' Lives
30. Heart of Lighthouse
31. A Mountain Priest
32. The School of Art
33. Lovers' Lives
34. Heart of Lighthouse
35. A Mountain Priest
36. The School of Art
37. Lovers' Lives
38. Heart of Lighthouse
39. A Mountain Priest
40. The School of Art
41. Lovers' Lives
42. Heart of Lighthouse
43. A Mountain Priest
44. The School of Art
45. Lovers' Lives
46. Heart of Lighthouse
47. A Mountain Priest
48. The School of Art
49. Lovers' Lives
50. Heart of Lighthouse

**AVBREY
BEARDSLEY**

**T. FISHER UNWIN,
Paternoster Square, London.**

5

6

23

**.IN.
WATFORD.**

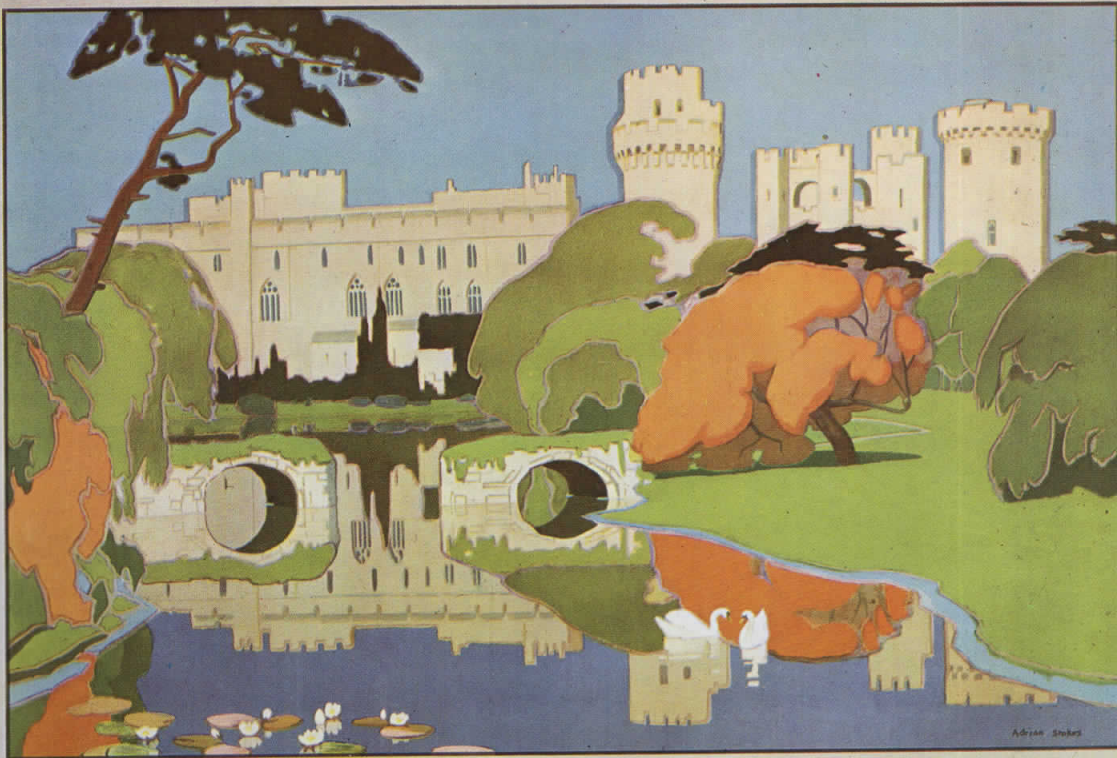
**KEEP DEATH
OFF THE ROAD**
CARELESSNESS KILLS

61

**What happened
to Jones**

**FROM THE
Strand Theatre
LONDON**

18



LMS **WARWICK CASTLE**
BY ADRIAN STOKES, R.A.



53

WALLED CITY
OF
GREAT ANTIQUITY

YORK

CENTRE OF A
GLORIOUS
HOLIDAY DISTRICT



ILLUSTRATED GUIDE BOOK and LIST OF HOTELS, &c. sent free on application to TOWN CLERK, Dept. A. YORK.

49